

SAVET ZA ŠTAMPU

Komisija za žalbe

Br.103

30.7.2020.

Beograd

ZAPISNIK

Sa 102. sednice Komisije za žalbe, održane 30.7.2020. godine u 18 sati onlajn.

Učestvovali su svi članovi Komisije: Tamara Skrozza, Vlado Mareš, Ljiljana Smajlović, Dragan Đorđević, Zlatko Čobović, Zorica Višnjić, Snežana Andrejević, Vida Petrović Škero, Zoran Stanojević, Nadežda Gaće i Milenko Vasović

Dnevni red:

1. Razmatranje žalbe Ministarstva kulture i informisanja Republike Srbije na tekst objavljen u dnevnom listu "Blic"
2. Razmatranje žalbe udruženja Nacionalna agangarda na tekst objavljen u dnevnom listu "Danas"
3. Razmatranje žalbe Ivana Ivanovića i Zorana Kesića na tekstove objavljene u dnevnom listu "Srpski telegraf" i na portalu "Republika.rs"
4. Razmatranje žalbe Danice Popović na tekst objavljen u dnevnom listu "Politika"

Snimak Zoom sednice na <https://youtu.be/97Rfx6MCq3A>

Pre sednice, članovi Komisije su obavešteni da je Asocijacija medija odlučila da na ovoj sednici učestvuju Nadežda Gaće i Milenko Vasović umesto Jelke Jovanović i Bojana Cvejića, koji su zaposleni u listu „Danas“, dok je UNS odlučio da Zoran Stanojević zameni Oliveru Milošević, zaposlenu u „Politici“.

1.Ministar Vladan Vukosavljević podneo je žalbu zbog teksta u kojem je, kako je naveo, izneta netačna tvrdnja da je ugrozio zdravlje ljudi organizujući skup na kojem je predstavljen rad Ministarstva kulture i informisanja, odnosno da je novinar, bez prethodne provere, pretpostavio da je na skup pozvan veći broj ljudi nego što je u vreme pandemije kovida 19 dozvoljeno, čime su na račun ministra iznete teške optužbe, sa elementima krivičnog dela. U toku rasprave, Nadežda Gaće rekla je da misli da ministar kulture nije u pravu, najpre jer se žali na to da je optužen za krivično delo, iako toga uopšte nema, a potom i zato što nije u redu da u vreme epidemije organizuje skup na kojem je sigurno bilo dosta ljudi. Zoran Stanojević je naveo da je ministar žalio na to da u tekstu piše da je na skupu bilo puno ljudi, ali „Blic“ se, u tekstu, koji je klasičan tabloidni tekst, od toga ogradio, jer piše da se pretpostavlja da je bilo puno ljudi. Tabloidi, kako je rekao, uvek tako pišu - nešto pretpostavljaju, tako da ne misli da

je time prekršen Kodeks. Tamara Skrozza je takođe smatrala da Kodeks nije prekršen, dodajući da joj je ovoga puta zasmetalo i to što u žalbi nije navedeno koliko je ljudi bilo, što navodi na zaključak da je „Blic“ u pravu kada pretpostavlja da ih je bilo mnogo, jer bi, u suprotnom, ministar to sigurno istakao u žalbi. Vida Petrović Škero je naglasila da, ako postoji poziv, a skupa nije bilo, onda onaj ko to tvrdi mora i da dokaže, a ukoliko je skupa bilo, list je imao pravo da o tome izvesti, jer zaista nije prihvatljivo organizovati u vreme epidemije događaje na koje može da dođe deset ili 50 ljudi. To zaista ugrožava njihovo zdravlje i medij može o tome da piše. Zorica Višnjić je isto ocenila da Kodeks nije prekršen i da je ministar žalbu podneo više da bi spasio svoju čast, ali je dodala da je „Blic“ trebalo da ga pozove i da ga pita koliko je zvanica bilo i zašto je bilo važno da se takav skup organizuje u ovo vreme. Nasuprot njima, Ljiljana Smajlović je naglasila da je ovaj tekst primer kršenja Kodeksa, jer „Blic“ zapravo ništa nije izveštavao. Iz teksta se ne saznaje da li je skup održan, već samo da novinarka sumnjiči ministra da je prekršio neku Vladinu meru, što uopšte ne znamo da li je tačno. Istakla je da joj je potpuno neprihvatljivo da Komisija za žalbe traži da ministar dokaže da ništa loše nije uradio i da spekulise o njegovom stanju svesti, odnosno razlozima za podnošenje žalbe. U tekstu se sve kampanje koje je list vodio do sada protiv njega proglašavaju za nesporne činjenice i tvrdi se da je on kriv, kao što je kriv i za događaj za koji ne znamo ni da li ga je bilo, a da sam ministar nije ni pozvan da nešto kaže. Ona je apelovala da Komisija ocenjuje uređivačke poteze medija, a ne da li je neko umeo da napiše žalbu, dodajući da to što ministar ne razume u čemu je prekršen Kodeks, nije razlog da Komisija odluči da prekršaja nema. Vlado Mareš je rekao da Kodeks nije prekršen, jer nije važno da li je skup održan, nego to što je najavljen. „To je etičko pitanje, jer ako ministar najavi takav skup, a dužan je da, sa pozicije na kojoj je, daje primer građanima kako da se ponašaju, onda nije normalno da se organizuje skup, sve i da su gosti zaštićeni svim mogućim merama, to je rizično ponašanje i svedoči o bahatosti ministra“, rekao je. Milenko Vasović je naglasio da je ministar podneo žalbu Savetu, a da se nije prethodno obratio redakciji i da nije pokušao ništa da demantuje, niti je na bilo koji način reagovao da se ispravi eventualna greška u tekstu. Osim toga, podneo je žalbu, a organizovao je događaj, dok su istovremeno drugi ljudi plaćali kazne zbog kršenja mere samoizolacije. Zbog toga sve to treba staviti u širi kontekst, a posebno je problematično da jedan ministar informisanja, koji treba da štiti medije, reaguje kao „uvređena tetka“, braneći svoju sujetu. Komisija je, potom sa deset glasova „za“ i jednim „protiv“ odlučila da „Blic“ nije prekršio Kodeks.

2. Nacionalna avangarda obratila se Savetu za štampu, nezadovoljna postupcima lista „Danas“, koji, kako su naveli, najpre nije objavio njihove odgovore na pitanja koja im je redakcija poslala, a potom ih je sa zakašnjenjem objavila i uz neodgovarajuću opremu. Generalna sekretarka je objasnila da je predloženo da se, ukoliko Komisija donese odluku da Kodeks nije prekršen, redakciji ipak skrene pažnja da bi trebalo da sagovornicima unapred kaže do kada treba da dostave odgovore, kao i da im se preporuči da napišu da odgovore nisu dobili do zaključenja broja, a ne da sagovornik nije želeo da odgovori, ako zaista nemaju potvrdu za to. Sa ovakvim predlogom su se saglasili Ljiljana Smajlović, Zlatko Čobović i Vida Petrović Škero. Nadežda Gaće je takođe rekla da Kodeks nije prekršen, jer je „Danas“ objavio odgovore u beogradskom izdanju, a sutradan i u osnovnom, kao i da joj je prihvatljivo objašnjenje da u PDF izdanju nije odmah ispravljeno jer novinari i urednici rade od kuće, pošto iz sopstvenog iskustva zna koliko je problem kada stižu stotine mejlova u isto vreme, ali je istakla i da se treba baviti time kako će novinar da završi tekst, da li je treba da napiše - nismo dobili odgovore do kraja izdanja, ali ćemo možda dobiti, jer to već ulazi u domen spekulacija. Navela je i da pripada staroj školi novinarstva, po kojoj naslove daju urednici i zato ne može Nacionalna avangarda da odlučuje o tome kakav će biti naslov teksta u kojem su navedeni njihovi odgovori, jer je to u domenu uređivačke politike, kao i da ne misli da je

naslovom promenjen smisao odgovora koje su poslali. Dragan Đorđević je rekao da je „Danas“ sve učinio da ispravi grešku i da je objasnio kako je do nje došlo, dok je Zorica Višnjić rekla da je iz odgovora i postupka redakcije jasno da list nije imao nikakvu lošu nameru, ali da dnevne novine skakako treba da naznače rok do kojeg sagovornici treba da im dostave odgovore. Komisija je, nakon rasprave, jednoglasno odlučila da Kodeks nije prekršen, ali da se u odluci navedu i napomene iznete u raspravi.

3. Advokati Ivana Ivanovića i Zorana Kesića podneli su žalbu zbog dva teksta objavljena u „Srpskom telegrafu“ i jednog na portalu „Republika.rs“, smatrajući da su prekršene brojne tačke Kodeksa novinara Srbije. Tamara Skrozza je, u toku debate, navela da je tekstovima svakako prekršena tačka Kodeksa koja se odnosi na etiku i kulturu javne reči, ali i tačka 3 poglavlja Novinarska pažnja, koja se odnosi na izostavljanje činjenica bitnih za razumevanje događaja. Objasnila je da novinar nije morao da, pre objavljivanja intervjua sa Lukasom, proveriti da li je tačno to što on tvrdi da su Kesić i Ivanović pozivali na nepoštovanje mera u toku epidemije kovida 19, ali da su, kasnije, kada su već nastavili o tome da pišu, morali da navedu da je to demantovano, jer oni ne da nisu rekli to što je Lukas tvrdio, nego su, upravo suprotno, pozivali starije ljude da ne izlaze, što čitoci „Srpskog telegrafa“ i „Republike“ uopšte nisu mogli da saznaju. Snežana Andrejević se saglasila sa njom, dodajući da je poputno neprimereno da ovakvi tekstovi uopšte budu objavljeni, dok je Vida Petrović Škero predložila da Komisija usvoji i odluku da su prekršene i tačka 1 Poglavlja IV, kao i tačka 1 Poglavlja V, jer je reč zaista o grubom prekršaju Kodeksa, pošto je novinar koji je pustio sagovornika da govori ovakve stvari saučesnik u tome. Po mišljenju Nadežde Gaće, ni sve druge tačke Kodeksa koje su navedene nisu manje važne, ali ono što je dominantno u tekstovima je to što je apsolutno izostala svaka pristojnost i kultura jezika, jer je upotrebljen govor koji je užasno uvredljiv, pun mržnje i „pljuvački“. Zoran Stanojević je rekao da nije zabranjeno objaviti nekad i pretnje, jer javnost treba to da zna i neko bi trebalo na to da reaguje, ali bi novinar morao da se ogradi od toga. Ako već objavljuju da je Lukas to rekao i da, kao javna ličnost, izlazi sa tim u javnost, njihova dužnost je bila da kažu da ne podržavaju takve stavove. Milenko Vasović je rekao da ne vidi kako bi oni mogli da se ograde od takvog nečeg, jer to – ili baciš u korpu ili uradiš tako naopako kao oni. To što su uradili je, po njegovom mišljenju, povreda javnog morala i ona je veća i teža od povrede osećanja podnosilaca žalbe. Stanojević je na to rekao da ne razume u čemu bio bio problem da je novinar Aci Lukasu rekao – da li znate da je to što ste sad rekli krivično delo i da možete za to ići u zatvor i da onda on kaže da je spreman da idu zatvor, jer je to što je rekao najava da je spreman da izvrši krivično delo. Medij bi onda morao da objavi i reagovanje Kesića i Ivanovića, ali i Tužilaštva, koje bi verovatno odmah reagovalo da su pretnje izrečene nekom drugom. Vasović je rekao da su novinari Lukasu „nabacili loptu na smeč“ i da su time prekršili Kodeks. Tamara Skrozza je navela da je Zoran Stanojević u pravu, ali da se od „Srpskog telegrafa“ teško može očekivati da se ogradi od ovakvim izjava, kada svakodnevno objavljuje slične tekstove. Vlado Mareš je naveo da ovo vidi kao još jedan u nizu obračuna sa kritičarima sistema i da je „Srpski telegraf“ taj zadatak odradio na najgori mogući način, da su bukvalno „ispljuvali“ Ivanovića i Kesića. Komisija je, nakon toga, jednoglasno odlučila da su prekršene tačka 3 Poglavlja V, tačka 6 Poglavlja IV i tačka 3 Poglavlja V. Odluka da su prekršene i tačka 1 Poglavlja IV i tačka 1 Poglavlja V donete su sa deset glasova „za“ i jednim „protiv“. Ljiljana Smajlović je rekla da Ivan Ivanović takođe sprovodi diskriminaciju i na najgori mogući način govori o kolegama, tako da ne bi ulazila u to da je on diskriminisan.

4. Danica Popović, profesorka Ekonomskog fakulteta podnela je žalbu zbog teksta u kojem se, između ostalog tvrdi da je ispitivanje njenog navodnog „plagiranja“ udžbenika prevedenog sa engleskog jezika „dobilo epilog“, budući da je stručna komisija Univerziteta u Beogradu

dostavila svoj izveštaj Etičkoj komisiji Ekonomskog fakulteta. Zorica Višnjić je, u toku rasprave, rekla da ima utisak da je tekst pisan „sa predumišljajem“ i da joj je posebno zanimljiv odgovor autorke teksta u kojem navodi da je ne interesuje mišljenje navodne plagijatorke, ali je vrlo zanima mišljenje nekoga ko je samo disciplinski opomenut zbog klevetanja svoje profesorke. Zlatko Čobović je, takođe, rekao da je Kodeks prekršen iz više razloga – prvo, u naslovu je kao tvrdnja navedeno nešto što je pretpostavka, zatim se netačno navodi da je „slučaj dobio epilog“, onda su za sagovornika zvali dekana fakulteta, a ne nekoga od članova Etičke komisije. Danicu Popović nisu uopšte pozvali, već su citirali šta je ranije rekla, ali su našli za shodno da zovu Jakšića, koji je zapravo nebitan za tekst. Dodao je i da ovo nije prvi put da „Politika“ u naslovima iznosi teze kao tvrdnje i da objavljuje tekstove kojima se neko ili nešto omalovažava. Nadežda Gaće je rekla da davno nije pročitala ovako zlonameran tekst, koji nije „pljuvački“ kao onaj koji se odnosi na Kasića i Ivanovića, ali je takođe užasno tendenciozan, samo što se to saopštava biranim rečima. Istakla je da novinarka nije poštovala elementarna pravila da mora da ima više izvora u tekstu i da bi redakcija „Politike“ trebalo da razgovara sa njom o tome kako radi svoj posao. Tamara Skrozza je rekla da je saglasna sa svim što je rekao Zlatko Čobović i dodala da njoj najviše smeta naslov. Ona je posebno ukazala na to da joj nije jasno u kom se svojsvu Aleksandar Jakšić obratio Komisiji, te da njegovo pismo doživljava kao pritisak. Ako bi još nekako i moglo, vrlo nategnuto, da se prihvati da je imao potrebu da članovima Komisije nešto objasni, iako on uopšte nije strana u postupku, apsolutno je neprihvatljivo to što se u dopisu bavi privatnošću članova Komisije, navodeći da su neki on njih bliski prijatelji Danice Popović i da rade u medijima koji nikada od njega nisu tražili izjave. Uopšte nije prijatno i potpuno je nečuveno da se na takav način obraća članovima Komisije i bavi se njihovom moralnošću, istakla je. Snežana Andrejević se saglasila da to jeste neka vrsta pritiska i da su, posebno novinari članovi Komisije, dovedeni u neprijatnu situaciju, jer Jakšić ima opsesivnu potrebu da svuda i na svakom mestu objašnjava slučaj svoje profesorke. Zoran Stanojević je, međutim, rekao da je njega upravo to pismo ubedilo da postoji neka namera. Da nije toga, mogao bi da misli da je prosto tekst površno napisan, ali je sada dobio dokaz više da postoji neka sprega, jer je, koliko mu je poznato, sasvim neuobičajeno da se sagovornik obraća Savetu da bi branio rad novinara. Sagovornik može da brani svoje stavove, ali njegove stavove niko ni ne dovodi u pitanje, on ima prava da govori šta hoće, svaki put kad ga neko to pita, Komisija za žalbe se bavi time kako je novinar uradio svoj posao. I to što se on javio da brani novinara, govori da ima neki malo jači interes od toga da je samo sagovornik u priči. Ljiljana Smajlović je reagovala na izjavu Nadežde Gaće, navodeći da je pogrešna percepcija da bi „Politika“ trebalo da razgovara sa autorkom teksta, koja je u stvari „obična žrtva loše uređivačke politike“. Ona je podsetila da se Komisija izjašnjava o uređivačkim odlukama redakcija, a ne o konkretnim novinarima ili o tome da li je jedna novinarka naučila da se mora konsultovati druga strana, jer su takve odluke u krajnjoj liniji u rukama urednika i pretpostavka je da je nešto što se pojavilo u novinama izraz uređivačke politike. Vlado Mareš je rekao da je njemu ovaj tekst „jako ružan“ i da ne razlikuje mnogo od teksta u „Srpskom telegrafu“, jer je i u ovom slučaju odrađen isti zadatak. Vida Petrović Škero je naglasila da novinar koji piše o ovome zna, ili bar treba da zna, proceduru - ko i kada donosi odluku i da, čak i da izveštaj nije vraćen, ne bi smelo da se napiše da je slučaj završen, jer je on tek u fazi dobijanja stručnog mišljenja od tela koje ne donosi odluku i to novinar koji se upustio da o tome piše mora da zna. Dodala je da ne zna šta je gore – da li da je reč o potpunom neznanju ili o zlonamernom kršenju nečije prezumpcije nevinosti. Dragan Đorđević je rekao da je njega odgovor novinarke ubedio da je ovo zlonamerno napisano, jer ne vidi zašto bi novinar inače posebno naglašavao da misli kako neko ne zaslužuje da ga zovu. Komisija je, po okončanju rasprave, jednoglasno odlučila da su prekršene tačke 1 i 4 Poglavlja I i tačke 2 i 3 Poglavlja V.

Sednica je završena u 19.15 sati.

Zapisnik vodila

Gordana Novaković

Predsedavajući

Vlado Mareš